

УДК 338.43.008

**РОЛЬ ДОРАДНИЦТВА В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ
РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ**

І.П. Кудінова, кандидат економічних наук

Розкрито сутність і роль дорадництва в соціально-економічному розвитку сільської місцевості. Висвітлено заходи, спрямовані на вирішення соціально-економічних проблем села.

Дорадництво, дорадча служба, сільська територія.

Задля сприяння сталому розвитку сільського господарства і впровадження сучасних технологій господарювання, ініційовано створення в

Україні сільськогосподарського дорадництва. Воно пов'язане з діяльністю юридичних і фізичних осіб, спрямованою на задоволення потреб сільськогосподарських товаровиробників і сільського населення у підвищенні рівня знань та удосконаленні практичних навичок прибуткового господарювання, поліпшення добробуту сільського населення і розвитку сільської місцевості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку дорадництва присвячені праці таких учених, як О.М. Бородіна, О.Д. Гудзинський, О.Ю. Єрмаков, Т.П. Кальна-Дубінюк, І.М. Криворучко, М.Ф. Кропивко, М.І. Лобанов та ін.

Мета дослідження – розглянути сутність і роль дорадництва в соціально-економічному розвитку сільської місцевості.

Виклад основного матеріалу. Нині, в епоху розвитку промисловості, індустрії, сучасної техніки та новітніх технологій, зростання великих міст і значної концентрації людських ресурсів, виникла потреба в оптимальному поєднанні принципів державного та ринкового регулювання. Більшість сільських і селищних рад неспроможні самостійно вирішувати соціально-економічні проблеми, що виникають в сільській місцевості. Саме тому, виникла необхідність поєднання регуляторних переваг і держави та функціонування мережі сільськогосподарських дорадчих служб.

Ці служби допомагають у здійсненні соціально-економічних перетворень, спрямованих на гармонійний розвиток сільських територій в цілому. Мова йде про здійснення просвітницьких функцій серед сільських жителів, навчання товаровиробників та менеджерів сільськогосподарського виробництва, сприяння підвищенню ролі місцевого самоврядування (сільських громад) у розвитку сільських територій.

Сільськогосподарська дорадча діяльність (дорадництво) у сучасних умовах розглядається, в основному, як організований обмін інформацією та цілеспрямована передача навичок. На сьогодні це широкомасштабна діяльність, яка повинна координуватися й контролюватися органами державної влади для напрацювання досвіду, розробки методики та методології її здійснення.

Збільшення обсягів виробництва продукції сільського господарства, стимулювання економічного зростання, підвищення рівня добробуту сільського населення, боротьба з бідністю, усунення соціальних негараздів, раціональне використання природних ресурсів – основні компоненти розвитку сільської місцевості. Розвиток соціальної сфери села практично неможливий без підтримки з боку держави, ефективним інструментом якої можуть стати саме сільськогосподарські дорадчі служби, оскільки вищезазначені компоненти потребують значних змін у суспільстві. Але добитися суттєвих змін в житті суспільства, особливо мешканців сільських територій, лише через прийняття законодавчих актів і доведення директив органів влади, неможливо. Існує сукупність елементів, які можуть сприяти розвитку сільської місцевості та підтримувати його. Створення й функціонування мережі сільськогосподарських дорадчих служб на національному та регіональному рівнях є одним із них (див. таблицю).

Елементи, що сприяють розвитку сільських територій

Основні елементи, що підтримують сільський розвиток	Елементи, що прискорюють розвиток сільської місцевості
Інформування про політику підтримки розвитку сільського господарства Базова освіта Медичне обслуговування Правова безпека Доступність кредитів	Інформаційно-консультаційні послуги Додаткова освіта й підвищення кваліфікації Допомога у впровадженні інновацій Підтримка суспільного розвитку
Специфічні для розвитку сільського господарства	Специфічні для розвитку сільського господарства
Розвинені ринки сільськогосподарської продукції (які включають попит на місцевому, регіональному та міжнародному рівнях, а також маркетингові системи, в яких сільськогосподарський товаровиробник може бути впевнений) Нові технології Доступність засобів виробництва	Збереження, поліпшення та розширення сільськогосподарських угідь Організації товаровиробників (асоціації, групи, кооперативи)

Основні елементи повинні бути присутніми незалежно від того, ставиться за мету саме розвиток сільського господарства, агропромислового комплексу регіону чи лише його соціальної інфраструктури. Якщо якогось із цих елементів недостатньо, або він не відповідає існуючій соціально-економічній ситуації, весь процес розвитку буде відбуватися інертно або взагалі, його відсутність буде перешкоджати ефективним змінам, як у розвитку сільськогосподарського виробництва, так і в розвитку соціальної сфери села.

Елементи, що прискорюють розвиток – додаткові чинники, які посилюють процеси розвитку, дають можливість передбачити проблеми та уникнути їх або мінімізувати негативні ефекти для окремих категорій учасників цього процесу. Як видно з таблиці, більша частина елементів, що прискорюють розвиток села, потрапляє під визначення сільськогосподарської дорадчої діяльності згідно із Законом України “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність” [1].

Сільськогосподарська дорадча служба в напрямі вирішення соціально-економічних проблем сільського населення має можливість здійснювати такі заходи:

- розробка та реалізація програм з удосконалення організації та підвищення ефективності діяльності особистих селянських господарств;
- розробка та реалізація програм із розвитку місцевих територіальних громад;
- розробка та реалізація програм, що сприяють соціальній орієнтації сільської молоді.

Для підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських дорадчих служб і вирішення проблем, що стоять перед нею з питань соціально-економічного розвитку сільських територій, необхідно, на нашу думку:

– розробити порядок формування баз даних, які повинні передаватися у національний координаційний центр, у ролі якого може виступити Міністерство аграрної політики та продовольства (особливо це стосується закінчених НДР і розроблених інноваційних проектів), що забезпечить рівний доступ до необхідної інформації всіх сільськогосподарських дорадчих служб, незалежно від форми господарювання та членства в різних професійних об'єднаннях;

– оскільки основний центр ваги в споживанні та розповсюдженні інформації, необхідної для забезпечення ефективного розвитку сільських територій переходить на сільськогосподарські дорадчі служби, необхідно вирішити питання забезпечення доступу сільськогосподарських дорадчих служб до світових баз та банків даних;

– з огляду на те, що практична побудова мережі сільськогосподарських дорадчих служб, особливо налагодження роботи із соціально-економічного розвитку сільських територій, справа нова, необхідно критично підійти до процесу підготовки й перепідготовки кадрів дорадників та експертів-дорадників; водночас, необхідно врахувати, що та програма підготовки, яку нині використовують, не передбачає вивчення питань щодо роботи з молоддю, домогосподарствами та вирішення соціальних проблем села, і не враховує специфіки здійснення цього напрямку діяльності служб, хоча він передбачений у програмі розвитку сільськогосподарського дорадництва через реалізацію цілого комплексу соціально-орієнтованих послуг, на надання яких передбачено виділення бюджетних коштів;

– варто остаточно визначитися з вибором провідних каналів передачі інформації й банків даних із державного центру дорадництва, роль якого може успішно виконувати Міністерство аграрної політики та продовольства України, в регіональні, а далі – у районні.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Дорадництво на сьогодні є одним із найважливіших інструментів підтримки та розвитку аграрної сфери економіки країни, підвищення ефективності та прибутковості сільськогосподарського виробництва, підвищення рівня та якості життя на селі, зменшення соціальної напруги через організацію альтернативних видів діяльності й підвищення рівня зайнятості сільських жителів.

Список літератури

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minagro.kiev.ua>
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uamc.com.ua>
3. Кудінова І.П. Сучасний стан розвитку дорадництва в Україні : колективна моногр. "Інноваційні напрями розвитку дорадництва". – Ніжин : Лисенко М.М., 2011. – С. 69–74.

Раскрыты сущность и роль консультационной деятельности в социально-экономическом развитии сельской местности. Отражены мероприятия для решения социально-экономических проблем села.

Консалтинг, інформаційно-консультативна служба, сільська територія.

Essence and role of extension are exposed in socio-economic development of rural locality. Measures are reflected for the decision of socio-economic problems of village.

Consulting, informatively-consultative service, rural territory.